WNJS اجميري، محمدیونس. (۱۴۰۵). وردیکا د ټولنیزو علومو علمي څېړنیز ژورنال ، ۱(۱):۱-۲۲

مروري

آزاده لاسرسی

په ورزشي سیالیو کې د تاوتریخوالي ټولنیز او کلتوري عواملو تحلیلي څېړنه

پوهنمل محمد یونس اجمیري[*1]، پوهندوی خواجه محمد سلیم صدیقي[1]، پوهنوال محمد زبیر حبیبي[1]

۱.عمومي بدني روزنې څانګه، بدني روزنه او ورزشي علومو پوهنځی، کابل د ښوونې او روزنې پوهنتون، کابل، افغانستان.

*د مسئول لیکوال برېښنالیک: ajmiri18@hotmail.com ، د اړیکې شمېره: ۹۳۷۸۳۲۲۳۲۴۲+

د مقالې تاریخچه:

د مقالې ترلاسه کولو نیټه: ۱۴۰۴/۱۱/۱۳

د مقالې منلو نیټه: ۱۴۰۴/۱۲/۱۸

د مقالې خپرولو نیټه: ۱۴۰۵/۲/۳۰

ددې مقالې استناد:

اجمیري، محمدیونس او همکاران (۱۴۰۵). په ورزشي سیالویکې د تاوتریخوالي ټولنیز او کلتوري عواملو تحلیلي څېړنه. وردیکا علمي څېړنیزه د ټولنیزو علومو ژورنال، ۱ (۱):۱-۲۲

دغه ژورنال د وردګ پوهنتون په چوکاټ کې د لوړو زدکړو وزارت د رسمي جواز پر اساس فعالیت کوي.

CC BY

وردګ پوهنتون علمي څېړنیز نشرات (۱۴۰۵).

زموږ سره اړیکې: ۰۷۰۶۵۶۴۷۴۹+

ایمیل: rjd@wu.edu.af

آدرس: سیدآباد ولسوالی، توپ دښته میدان وردګ ولایت-افغانستان

لنډیز

ورزش د ټولنیز او کلتوري جوړښت یوه مهمه هنداره ده چې له سیالۍ، احساساتو او ډله ییز هویت سره تړاو لري. سره له دې چې ورزش د سولې، همکارۍ او سالمې سیالۍ استازیتوب کوي، خو په ورزشي ډګرونو کې د تاوتریخوالي شتون لا هم یوه جدي ټولنیزه ستونزه ده چې د انسان د کلتوري او ټولنیزو اړیکو ژور اړخونه را برسېره کوي. د دې څېړنې موخه هم د ورزش او تاوتریخوالي ترمنځ اړیکې توضح کول او په ورزشي سیالیو کې د تاوتریخوالي مهارولو او له منځه وړلو لارې روښانه کول دی. پورته موخې ته د رسېدو لپاره، د څېړنې معلومات په کیفي ډول د مختلفو باوري او علمي سرچینو لکه د ټولنپوهنې او ارواپوهنې علمي مقالو، تاریخي کتابونو، او همدارنګه مستندو ورزشي تحلیلي راپورونو څخه راټول شوي دي. د څېړنې موندنې څرګندوي چې ورزشي تاوتریخوالی څو اړخیزه ټولنیزه پدیده ده چې ریښې یې د ټولنې اړیکو او فرهنګ، قومي او ملي هویتونو، او همدارنګه « زموږ» او «هغوی» په ډله ییزو تصوراتو کې نغښتې دي. له همدې امله، د دې پدیدې بشپړه له منځه وړل عملي او واقعي نه ښکاري. مګر څېړنه دا هم څرګندوي چې ورزشي تاوتریخوالی د ټولنیزو اصولو، اخلاقي معیارونو، ملي ارزښتونو، حقوقي چوکاټونو او ورزشي قوانینو له لارې د کنټرول، تنظیم او مهارولو وړ دی. سربېره پر دې، رسنۍ، ورزشي فدراسیونونه، تعلیمي بنسټونه او ورزش اداري د ورزشي تاوتریخوالي په عادي کولو، مشروع کولو او یا د مهارولو په برخه کې بنسټیز رول لري. که رسنۍ تاوتریخوالی د هیجان، شهرت او سوداګریز ارزښت لپاره وکاروي، دا پدیده پیاوړې کېږي؛ خو که یې په انتقادي، تعلیمي او مسؤلانه بڼه انعکاس کړي، د تاوتریخوالي د کمښت لامل ګرځي.

کلیدي کلمې: تاوتریخوالی؛ سرغړونه ؛ لوبغاړي، نندارچیان.

آزاده لاسرسی
مروري

Analytical Study of the Social and Cultural Factors of Violence in Sports Competitions

Mohammad Younus Ajmiri*[1], Khwaja Mohammad Salim sidiqi[1], Mohammad Zubair Habibi[1].
1.Genral physical education Defartment, Physical education and Sport Science Faculty, Kabul, Afghanistan.
*Corresponding author Email: ajmiri18@hotmail.com , Tel:+93783223242

Article History:
Received: 02. 02.2026
Accepted: 09. 03.2026
Online First: 20. 05.2026

Citation:
Ajmiri, M., et al. (2026). Analytical Study of the Social and Cultual Factors of Violence in Sports Competitions. *Wardika J of Soc Sci* 2026;1(1):1-22

Email: rjd@wu.edu.af
This is an open access article under the Higher Education license

Copyright:© 2026 Published by Wardak Universty.

Abstract

Sport is an important mirror of social and cultural structures and is closely connected to competition, emotions, and collective identity. Although sport represents peace, cooperation, and fair competition, the presence of violence in sporting arenas remains a serious social problem that reveals deeper dimensions of human cultural and social relations. The purpose of this study is to clarify the relationship between sport and violence and to identify ways to control and reduce violence in sporting competitions. To achieve these objectives, the study employs a qualitative approach, drawing on a range of reliable and academic sources, including scholarly articles in sociology and psychology, historical books, and documented analytical sports reports. The findings indicate that sports-related violence is a multidimensional social phenomenon whose roots are embedded in social relations and cultural contexts, ethnic and national identities, as well as collective perceptions of "us" versus "them." For this reason, the complete elimination of this phenomenon does not appear practical or realistic. However, the study also demonstrates that sports violence can be regulated, managed, and controlled through social norms, ethical standards, national values, legal frameworks, and sports regulations. Furthermore, the media, sports federations, educational institutions, and sports organizations play a fundamental role in either normalizing and legitimizing sports violence or contributing to its control. When the media exploit violence for excitement, fame, or commercial value, this phenomenon is reinforced; however, when violence is portrayed in a critical, educational, and responsible manner, it contributes to its reduction.

Keywords: Violence; Athletes; Psychological Perspective; Spectators.

سریزه

بشري تمدن د تاریخ په اوږدو کې له بې شمېره بدلونونو، کړکېچونو او پړاوونو څخه تېر شوی او په پای کې یې ننۍ پرمختللې او عصري ټولنه رامنځته کړې ده(Hamby, 2017) . کله چې تېر ته ګورو، د خپلو نیکونو له سختو او ستونزمنو ژوندونو سره هم خواشیني کېږو او هم پرې حېرانېږو؛ هغه انسانان چې په ابتدایي شرایطو کې یې ژوند کاوه، د ژوند د بقا لپاره یې له سختو ستونزو سره مبارزه کوله. نن که څه هم انسان له مادي پلوه ډېر پرمختګ کړی، خو لا هم له ژورو وجودي او ټولنیزو پوښتنو سره مخ دی. د فردي ودې او ټولنیز نظم ترمنځ د همغږۍ نشتون انسان ډېر ځله د فکري ګډوډۍ او ځان پېژندنې حالت ته وړي. انسان د ټولنیز موجود په توګه تل خپلې اړیکې ارزوي؛ له نورو افرادو سره، له ځلې سره، او د ډلو ترمنځ د همدې اړیکو په بهیر کې انسان د شیانو د ماهیت په لټه کې وي او د پرمختګ هڅه کوي. که څه هم تاوتریخوالی تل د ګډوډوونکي او ورانوونکي ځواک په توګه لیدل شوی، خو له پامه غورځول یې هم ممکن نه دي(Filley et al., 2001). تاوتریخوالی یوازې یو بهرنی ګواښ نه دی، بلکې د انساني طبیعت یوه نه جلاکېدونکې برخه ده، چې په ټولنیزو او کلتوري شرایطو کې څرګندېږي. په ننۍ متمدنه ټولنه کې، د ورزشي تاوتریخوالي د رول او له ټولنیزو میکانېزمونو سره یې اړیکه پېژندل خورا مهم دي. د دې پېچلي تعامل درک د دې سبب کېږي چې ټولنه وکولی شي تاوتریخوالی په کنټرول شوې او رغنده بڼه مدیریت کړي، د فرد او ډلو ترمنځ رواني توازن وساتي، او د ټولنیز نظم او سالم رقابت چاپېریال رامنځته کړي. په همدې لړ کې، ورزش د ټولنیزو اړیکو یو له مهمو ډګرونو څخه ګڼل کېږي؛ هغه ډګر چې پکې سیالي، احساسات، هویت، ویاړ او ډله ییز تړاو په شدیده بڼه راټولیږي. ورزش له یوې خوا د روغتیا، یووالي او سالم رقابت وسیله ده، خو له بلې خوا کولای شي د شخړې، تعصب او تاوتریخوالي بڼه هم غوره کړي. ورزشي تاوتریخوالی یوازې د لوبغاړو فزیکي نښتې نه رانغاړي، بلکې د مینوالو چلند، د رسنیو اغېز، د ادارو پالیسۍ او د ټولنې کلتوري ارزښتونه هم پکې مهم رول لري. ستونزه هغه مهال جدي کېږي چې دا تاوتریخوالی عادي شي، مشروع بڼه خپله کړي او د ټولنیز نظم او اخلاقي چوکاټ پر وړاندې ګواښ وګرځي(**Hamby, 2017**). له همدې امله، په ننۍ متمدنه ټولنه کې د ورزشي تاوتریخوالي د ماهیت، ریښو او له ټولنیزو میکانېزمونو سره د هغه د اړیکو پېژندل بنسټیز اهمیت لري. د دې پدیدې ناسم درک یا ساده کول کولای شي د تاوتریخوالي د

پراخېدو، د ډله ییز تعصب د پیاوړتیا او د ټولنیزو شخړو د ژورېدو لامل شي. په مقابل کې، ژور ټولنیز ـ کلتوري درک دا امکان برابروي چې تاوتریخوالی په کنټرول شوې، تنظیم شوې او حتی رغنده بڼه مدیریت شي، د فرد او ډلو ترمنځ رواني توازن وساتل شي، او ورزش د شخړې پر ځای د سالم رقابت، متقابل درناوي او ټولنیز یووالي په یوه ځواکمنه وسیله بدل شي (Brien, 2013). دا څېړنه د همدې تشې د ډکولو هڅه کوي او موخه یې دا ده چې ورزشي تاوتریخوالی د یوه ټولنیز واقعیت په توګه تحلیل کړي. د همدې موخې د واضح کولو لپاره، په دې څېړنه کې هڅه شوېده تر څو لاندې پوښتنونه ته ځواب ووایي، چې ورزشي تاوتریخوالی څنګه د ټولنیزو او کلتوري جوړښتونو له لارې رامنځته کېږي؟ ولې دا پدیده، سره له ټولو قوانینو او کنټرولي میکانېزمونو، لا هم دوام لري؟ د رسنیو، ورزشي بنسټونو او ټولنیزو ارزښتونو رول په دې بهیر کې څه دی؟ او تر ټولو مهمه دا چې څنګه کولای شو ورزشي تاوتریخوالی مهار کړو او ورزش د شخړې پر ځای د ټولنیز همغږۍ، سالم رقابت او انساني ارزښتونو د پیاوړتیا په ډګر بدل کړو؟ همدا پوښتني د څېړنې د بحث اصلي محور جوړوي او لوستونکي د متن له پیل څخه تر پایه د علمي تأمل او فکري ګډون لور ته رابولي.

۱. د څېړنې شالید، موخې او اهمیت

د څېړنې شالید: تاوتریخوالی د انساني طبیعت یوه نه جلاکېدونکې برخه ده چې د ټولنیزې ودې او پرمختګ سره په تاریخ کې تل ملګری پاتې شوی دی. که څه هم دا د ګډوډۍ، زیان او ورانۍ په توګه په پراخه کچه منفي ګڼل کېږي، خو تاوتریخوالی له انساني بیولوژیکي او رواني جوړښت څخه په بشپړه توګه جلا کېدای نه شي. ورزش، چې د انساني ټولنې له فرهنګي دودونو څخه راوتلی، همدا تضاد منعکسوي: ټولنه هڅه کوي تاوتریخوالی کم کړي، خو هممهاله د انساني چلند په یوه اجتناب ناکېده برخه کې یې هم درک کوي(FUENTES, 2004). اوسني څېړنې ډېری وخت د ټولنې یا ورزش په چوکاټ کې د ځانګړو تاوتریخجنو پېښو باندې تمرکز کوي، خو د ورزشي تاوتریخوالي د ټولنیز-کلتوري پېښې په توګه پراخ تحلیل نه وړاندې کوي. د ورزش او تاوتریخوالي ترمنځ اړیکه په بشپړ ډول د څو رشتو له ګډې تګلارې پرته نه شي درک کېدای؛ پدې کې تاریخي، فلسفي او ټولنیز لیدلوري باید یوځای وکارول شي. د چین وروستی ملي تګلارې چې د "پیاوړي ورزشي ملت" جوړولو باندې ټینګار

کوي، د ورزش ټولنيز اهميت په ګوته کوي(Brien, 2013). خو د ورزش او تاوتريخوالي ترمنځ ټکر لا هم يوه لويه ننګونې په ټنه باندې پرخپل ځاى پاتې دى، ځکه چې د تاوتريخوالي د کمولو هڅې ډيرى وخت بې ګټې يا برعکس اغېزمنې نه وي. د کلاسيکو چينايي فلسفي اصولو په رڼا کې، په ځانګړي ډول د «اخلاقي نظم ساتل او افراطي غوښتنې محدودول» اصل، دا څېړنه تاوتريخوالى د يوه داسې ځواک په توګه نه ګڼي چې بايد له منځه يوړل شي، بلکې د يوه اصلي ځانګړتيا په توګه يې په پوهېدلو او هوښيار مديريت کې د ټولنې د پراختيا يوه برخه ګڼي(Anderson, 2010).

د څېړنې موخې

د ورزش او تاوتريخوالي ترمنځ اړيکې توضح کول او په ورزشي سياليو کې د تاوتريخوالي مهارولو او له منځه وړلو لارې روښانه کول.

د توکميزو او ملي پرمختګ په بهير کې د ورزشي تاوتريخوالي اغېزې روښانه کول.

د څېړنې پوښتنې

د ورزش او تاوتريخوالي ترمنځ څه اړيکې شتون لري، او په ورزشي سياليو کې تاوتريخوالى د کومو تګلارو په واسطه مهار کيږي؟

د ورزشي تاوتريخوالي چلندونه د توکميزو او ملي پرمختګ په بهير کې څه اغېزې لري؟

د څېړنې اهميت

په ورزش کې تاوتريخوالى لا هم په نړواله کچه په ټولنو کې ننګونې رامنځته کوي. سره له دې چې خلک د تاوتريخوالي له ورانيز ځواک څخه وېرېږي، د تاوتريخوالي اړوند پيښې په بېلابېلو کچو دوام لري او پراخه ګډوډي رامنځته کوي. دغه څېړنه، چې په رواني او فلسفي تيوريو ولاړه ده، د تاوتريخوالي بنسټيز طبيعت څېړي. د توکميزو ورزشي تاوتريخوالي، تاريخي کلتور او ټولنيزو تجربو د پرتله ييزو قضيو په کارولو سره، دا څېړنه د "معنويت ته وده ورکړه ، بدن پیاوړی کړه" اصل د متوازن والي اهميت روښانه کوي. د ورزشي تاوتريخوالي له پديدې، څېړنه د دې ممکنه انحرافونه او خطرونه په ګوته کوي او په عين وخت کې د دې اړتيا او شتون د

ټولنیز-کلتوري ځانګړتیا په توګه تایید کوي. دغه څېړنه د ورزشي تاوتریخوالي مبهم وضعیت روښانه کوي، د ټولنیزو پېښو او تیوریکي تحلیل له لارې یې ګټې او زیانونه عیني ارزوي. دا ټولنې هڅوي چې د خپلو انساني ځانګړتیاوو سره مخ شي پر ځای د دې چې له مخې یې ډډه وکړي. د دوه توکمیزو ټولنو د تاریخ پرتله کول د "معنویت ته وده ورکړه، بدن پیاوړی کړه" د تاریخي اهمیت تایید کوي، د ورزش ارزښت عامو خلکو ته په ډاګه کوي، او د زغم، استقامت او میړاني ښېګڼې پیاوړې کوي. همدارنګه، په ټولنه کې د ځوانو نارینه وو د نرمښت مخنیوي او د سړیتوب د ځانګړتیاوو پیاوړتیا لپاره د په عملي ډول د مبارزې او حق غوښتنې او ځواک روزنې اهمیت هم روښانه کوي.

د څېړنې کړنلاره

د څېړنې معلومات په کیفي ډول د مختلفو د باوري او علمي سرچینو لکه د ټولنپوهنې او ورزشي مطالعاتو علمي مقالو، تاریخي کتابونو، او مستندو ورزشي تحلیلي راپوررونو څخه راټول شوي دي. همدارنګه څېړنې کړنلاره د غوره باوري پوهنتونونو کتابتونونه، د چین ملي پوهنتونونو CNKI، او اړوند نړیوال ویب پاڼې کارول شوې دي. د دې لارې د څېړنې اړوند مهم دلایل او شواهد په منظم ډول راټول شوي، د څېړنې د موضوع په اړه یې کتنه او تحلیل اسان کړی. تخصصي کتابونه، علمي ژورنالونه او اړوند آنلاین سرچینې په یو منظم ډول ترتیب شوي، ترڅو د راتلونکې لیکنې او تحلیل لپاره اسانتیا رامنځته کړي. همدارنګه د شونګنو قومونو د تاریخ او عقایدو په اړه د کتابونو او ورزشي مستند راپوررونه پکې شامل دي، ترڅو د دوی تاریخي شالید په اړه لومړنی تحلیل ترسره شي.

د څېړنې نوښت او ځانګړتیاوې

نوښت: څېړنه د ټولنیزو-کلتوري نظریاتو له لیدلوري د ورزشي تاوتریخوالي تحلیل کوي، چې فلسفي لیدلوري او تاریخي-کلتوري بنسټونه پکې شامل دي. دغه لار د ورزشي تاوتریخوالي لاملونه او پرمختګونه د انساني ټولنیزو کلتورونو په چوکاټ کې څېړي، چې د دې پدیدې لپاره نوې او نوښتګر لید لورى وړاندې کوي. ځانګړتیاوې: څېړنه د فرهنګي علومو د مخکښو پوهانو

ليدلورو پراساس ترسره شوې، او ورزشي تاوتريخوالي د روانپوهنې فلسفي علمي ليدلوري له مخې تحليل کوي. دا مطالعه د قومي پرمختګونو او د ديني او کلتوري تعاملاتو د دوه اړخيزو اغېزو په رڼا کې د عصري ورزشي سياليو تاوتريخوالي لاملونه او مسيرونه څېړي. دغه څو اړخيزه تحليل د ټولنيزو او کلتوري چوکاټونو دننه د ورزشي تاوتريخوالي د علمي پوهې ځانګړې شوی دی.

تېرو اثارو ته کتنه

په انګليستان کې د تاوتريخوالي لپاره د **Gewalt** اصطلاح کارو کيږي، چې اصلا د ځواک، کنټرول يا مجبورۍ معنا لري. د نوم په توګه، تاوتريخوالی د ټولنيزو طبقاتو په جګړو او سياسي فعاليتونو کې د مجبورونکي ځواک کارونه ښيي. که څه هم تاوتريخوالی غيرمطلوب ښکاري، خو دا د نورو بې زيان يا حتی ټولنيزو چلندونو څخه توپير لري(Gómez et al., 2008). ځينې له فزيکي تاوتريخوالي ډکې کړنې، حتی هغه که زيان هم رسوي، ضروري نه ده چې په بشپړه توګه منفي ګڼل کيږي (Hamby, 2017). هامبي (Hamby, 2017) ټينګار کوي چې د پېښو دقيق تعريف د هر علمي څېړنې لپاره بنسټيز اهميت لري. د تاوتريخوالي تعريف بايد د پېښو لکه پېښې، ځان مدافعيت، او غيرقصدي کړنې له تعريف څخه بشپړ بهر کړي، خو د ماشوم ځورونې، جنسي جرمونو او په سهوه سره وژنې پکې شاملې دي. د تاوتريخوالي په اړه څېړنو بېلابېل، او کله ناکله متضاد تعريفونه وړاندې کړي، چې عموما په څلورو برخو ويشل شوي: د نظرياتي چوکاټونو پربنسټ، ټولنيزه-رواني، عامه روغتيايي، او د څېړنو طريقې. هره لاره خپل قوتونه او محدوديتونه لري، خو د تاوتريخوالي د بشپړ توپير لپاره بايد د ټولو ميتودونو عناصر يوځای شي. يو بشپړ تعريف څلور اصلي عناصر لري:

(A)قصدلرل، (B)غيرمطلوبيت، (C)غيرضرورت، او (D)زيان رسونکې طبيعت. ځينې عناصر د دقيقې پېژندنې غوښتنه کوي، لکه د ماشوم ځورونې له امله د پرې محدوديت وضع کول، چې د ماشومانو پر ژوند باندې ډېر جدي اغېز لري(Filley et al., 2001). په تعريفونو باندې نه پوهيدل د ستونزو سرچينه ده، لکه د جنسي تاوتريخوالي، زورونې او نورو غيرمعمولي له

تاوتریخوالي ډکو کړنو په ښه ډول نه ارزونه کول، د دقیق تعریف کار د خارنې، د علتونو او پایلو ښه پېژندنې، د درملنې ارزونې پیاوړتیا، د مخنیوي پروګرامونو لارښوونه او نورو ګټو لپاره اساسي دی. لایټین (Laitin) یادونه کوي چې په ورځني ژبه کې، تاوتریخوالی اکثرا د جګړې په درجې کې تعریف شوی؛ داسې ښکاري چې تاوتریخوالی هغه وخت رامنځته کېږي کله چې د شخړې "تودوخه" یو ځانګړي حد ته ورسېږي. په مقابل کې، ډېری لیکوالان استدلال کوي چې داسې کومه روښانه شواهد نشته چې د جګړې لوړوالی د تاوتریخوالي لوړوالی تولید کړي. برعکس، تاوتریخوالی د شخړې یوه بڼه ده: تاوتریخوالی د شخړې کمیت نه، بلکې د شخړې کیفیتي بڼه ده چې خپلې ځانګړې متحرکیت لري. (1)ټیلي: پوښتنه کوي چې کله د توکمیز یا ملي تاوتریخوالي په اړه خبرې کوو، په دقیق ډول څه ته اشاره کوو؟ ځواب یې ډېر واضح نه دی. که څه هم د تاوتریخوالي بنسټیز مفهوم څرګند ښکاري، خو تاوتریخوالی پخپله یو مبهم او انعطاف پذیر مفهوم دی. (2)ډیووال: تاوتریخوالی داسې تعریفوي: «هر چلند چې هدف یې بل انسان ته د زیان رسول وي»؛ او تاوتریخوالی یې د «هغو تند او فزیکي زیان رسوونکو کړنو په توګه تعریف کړی چې د ټپ یا مړینې لامل کېږي.» (3) بورډیو: د فزیکي ځواک د مستقیم کارونې له لارې د بدن زیان رسونې، د مستقیم ګواښ یا مجبورۍ له لارې، تر جزوي یا بشپړ سمبولیک فرهنګي تاوتریخوالي پورې تړلی ګڼي (Kersting et al., 2019). (4)مایکل ډیلن: یادونه کوي چې «هغه څه چې د تاوتریخوالي په توګه ګڼل کېږي د وخت او ځای له مخې توپیر لري. ځینې لیکوالان د تاوتریخوالي په اړه د «چلند» په توګه درک ډېر محدود ګڼي. (5)باتسالل وایي چې تاوتریخوالی د قرباني شخصیت، کرامت او ارزښتونو ته د برید په شمول هم دی. ټولنیزې او کلتوري ابعاد تاوتریخوالي ته ځواک او معنا ورکوي. د ټولنیز بدلون مفکوره ټولنیز سیستمونه د شخړو او بدلونونو ډک ګڼي. ډېری نظریاتي کارونه د صنعتي ټولنو د انقلابي طبقاتي مبارزو په شاوخوا تمرکز کوي. تاوتریخونکې انقلاب د پرولتاریا(کارګرې طبقې) یو اساسي ځانګړتیا ده. د ټولنیزو شخړو د رامنځته کېدو په اړه، ځینې شخړې ناګزیر ګڼل کېږي(**Hamby, 2017**). د بېلګې په توګه، پرولتاریا(کارګرې طبقې) د بورژوازیو(بډایه طبقې)

د مقابل تاریخي رقیب په توګه رامنځته کېږي، او د دې رامنځته کېدل ټاکل شوي دي. لومړني څرګندونه یې محلي شخړې او ورانکاره کړنې دي، چې وروسته د دواړو لوریو ترمنځ د تضادو د څرګندېدو سره نوره هم پراخېږي. د شخړې بنسټیز علت د انسان د بقا اساسي اړتیاوې دي. څکه چې د بقا لپاره بېلابېل توکي لکه خواړه، کالي او پناه ځای اړین دي، نو د تولید موضوع تل په کې شامله ده. د تولیدي ځواکونو او تولیدي اړیکو همغږي د دوامداره نوښتونو سره پرمخ ځي، او کله چې تولیدي ځواکونه یو ټاکلي پړاو ته ورسېږي، د تولیدي اړیکو سره تضادونه راپورته کېږي. دا پدیده د تاریخي بدلونونو په اوږدو کې دوامداره تضادونه او شخړې رامنځته کوي او د ټولو تاریخي شخړو ریښه ګڼل کېږي.

په ټولنیزو شخړو باندې د بهرنیو څېړونکو څېړنې

کوسر (Coser) شخړه د واقعیتي یا غیرواقعیتي شخړې په توګه تعریفوي. واقعیتي شخړه د ځانګړو اړیکو د ناکامۍ، د ګډونوالو د لاسته راوړنو د ارزونې، یا د ناکامو هدفونو د تعقیب له امله منځته راځي. دا ډول شخړې د مشخصو پایلو د ترلاسه کولو وسیلې دي او که د نورو بدیلونو کارول د اهدافو د ترلاسه کولو لپاره اغېزمن ښکاره شي، کولی شي د مخالفت کوونکو ډلې د نورو تعاملاتو له لارې ځای ونیسي. په مقابل کې، غیرواقعیتي شخړه د مقابل لوري وروستي هدف ته نه ده متوجه، بلکې د یو یا دواړو لورو لپاره یوازې د فشار راوړلو وسیله ده. په دې حالت کې شخړه د ځانګړې پایلې ترلاسه کولو په موخه نه ترسره کېږي. په دې معنا، واقعیتي شخړه خپله خپله پایله ده؛ د فشار خوشې کولو د محدود چوکاټ په دننه کې، د ټاکل شوي مخالف ځای د بل مناسب هدف له لارې هم ځای نیولی شي. د یوې ډلې دننه تاوتریخوالی ممکن د ډلې یووالي ته مرسته وکړي، خو ټولې شخړې د ډلې جوړښت ته ګټه نه رسوي. د بېلګې په توګه، که د داخلي شخړې په ترڅ کې مخالف لوري نور هغه بنسټیز ارزښتونه شریک نه کړي چې د ټولنیز سیستم مشروعیت بنسټیزوي، نو دا ډول شخړه به ټولنیز جوړښت له منځه یوسي(Horowitz, 1998) . د میچل (Mitchell) څېړنې ښیي چې بېلابېل تیوریکي چوکاټونه د شخړې بېلابېل عناصر ټینګاروي. که څه هم څېړونکي د تاوتریخوالي د

بدلون وړتیا په پراخه کچه مني، خو د هغې بنسټونه مختلف سرچینې لري. ځینې لیدلوري د شخړې اساسي شرایطو باندې تمرکز کوي، لکه د ارزښتناکو توکو کمښت (مادي یا غیرمادي) یا د سرچینو نابرابر ویش. د بېلګې په توګه، مارکسیزم د سرمایه‌داری د بنیادي استثمار طبیعت د ناسازګاری اصلي سرچینه ګڼي. د دورکهایم اغېزمنو څېړونکو په ډاګه کړې چې تاوتریخونکې شخړه ډېری وخت هغه وخت منځته راځي کله چې ټولنیز بدلون د ګډ باورونو سیستم ګډوډ کړي چې خلک په خپل ځای کې ساتي. له دې امله، د شخړې ریښه هغه چاپېریال دی چې د ناسازګارو اهدافو لامل کېږي او د بغاوت او مخالفت کړنې سره مل وي .بوهنګ هالورد (Buhang Halvard)وايي چې د شخړې د چلند د معیار په توګه تاوتریخوالی تل مهم نه دی. د هغه په نظر، د شخړې چلند بېلابېل بڼې لري چې یوازې د خلکو یا ملکیت زیان اړولو پورې محدود نه دي. د شخړې چلند هغه ټولې کړنې شاملوي چې یوه ډله یې د بلې ډلې د اهدافو د بدلولو یا پرېښودو لپاره ترسره کوي. د شخړې کړنې له مظاهرو او اعتصابونو نیولې تر ځان‌تباهی تاکتیکونو لکه لوږه اعتصاب یا ځان وژنې پورې غځېږي، او کولی شي د "ورځنۍ مقاومت" نرمې بڼې هم شاملې کړي، لکه خرابول، سرغړونه یا عدم همکاری(Scott, 1990) .

د ورزشکارانو د تاوتریخوالي څېړنې

ډېر ورزشکاران د سیالۍ inherent conflicts سره مخ دي؛ یعنې د بریا ترلاسه کولو د اړتیا او د ورزش اخلاقي او قانوني معیارونو ترمنځ څرګند تضاد تجربه کوي. په ځانګړې ډول نارینه ورزشکاران اکثرا د کلتوري ارزښتونو لکه نارینه‌توب او سختۍ تر اغېز لاندې راځي، چې داسې ښکاري دوی د بریا د ترلاسه کولو لپاره د تاوتریخوالي یا نورو غیر اخلاقي کړنو په کارولو کې هڅوي(Brien, 2013). مسنر (Messner) استدلال کوي چې تاوتریخنی چلند په تماس لرونکو ورزشونو کې یوه مسلکي اړتیا ده؛ که ورزشکار په دې برخه کې ونشي، ممکن ریښتینې پایلې تجربه کړي. ورزشکاران اکثره وهڅول شي چې د تمرین او سیالۍ په وخت کې د درد له زغملو څخه ډډه ونه کړي، او په ورته وخت کې نورو ته درد رسولو ته وهڅول شي، که نه نو د روزونکو او همکارانو له نظره به بې‌ارزښته ګڼل کېږي. سمیټ (Smith) د تاوتریخوالي پر

بنسټ مسلکي کلتور له لیدلوري د هاکي د "فرعي کلتور" ځانګړتیاوې تشریح کړې. د ۱۵ کلنۍ په عمر پورې، روزونکي ارزونه کوي چې ایا هلکان د مسلکي هاکي د ټیمونو توقعات پوره کوي، یعنې د غیرقانوني فزیکي فشارونو زغملو ورتیا. دغه کلتور د ځینو قانونشکني کړنو او باورونو منل اړین بولي، چې پکې د تاوتریخوالي اړتیا هم شامله ده. واینستاین او سمیټ ویسنتال (Weinstein & Smith Wiesenthal) موندلي چې حتی د ځوانانو په هاکي ټیمونو کې هم تاوتریخوالی د لازمي چلند په توګه ګڼل کېږي. دوی باور لري چې په ځینو ورزشونو کې جګړه، تاوتریخوالی او شخړه ځانګړې دودیزې ځانګړتیاوې لري. د دې ځانګړتیاوو ساتنه ممکن د ورزش د معنویت او جذابیت د دوام لپاره اړینه وي. ورزش د بېلابېلو کلتورونو ترمنځ یو غوره پل دی او د شخصي اړیکو د جوړولو وړتیا لري. ورزش کولی شي د مثبتو ټولنیزو ارزښتونو د پراختیا ځواکمنه وسیله وي، او په پراخه کچه باور شته چې "ورزش د ښېګڼې لپاره" کارېدلی شي(Brien, 2013).

د ورزشي تاوتریخوالي اصلي عوامل

د ورزشي تاوتریخوالي مفهوم بېلابېل تعبیرونه لري. دا څېړنه استدلال کوي چې دا مفهوم باید د ورزش ځانګړو ګډونوالو له نظره وڅېړل شي. د ورزشي تاوتریخوالي اصلي سرچینې درې ډلې دي: د لوبو په ډګر کې نندارچیان، ورزشکاران چې د قواعدو خلاف او له تاوتریخوالي ډک برخوردونه کوي، اړوند شخصي روزونکي او لوبغاړان، ډېر څېړونکي د ورزشي تاوتریخوالي ټولنیز اغېز د همدې درې عاملینو له لارې څېړي.

د نندارچیانو له خوا په ورزش ډګرونو کې تاوتریخوالی

سونګ کای (Song Kai) موندلي چې د چین د نندارچیانو تاوتریخوالي ثبتونه تر **۱۹۳۳** کال پورې رسیږي، کله چې د نانجینګ په پنځم ملي لوبو کې د فوټبال مسابقه کې د شانګهای او لیاوننګ ټیمونو ترمنځ نښته رامنځته شوه. د لوبغاړو ترمنځ فزیکي شخړې وروسته نندارچیان ډګر ته ورننوتل، چې لوبه ودرېده. خو د دې پېښې مرګ ژوبله نه وه. سونګ کای د ټولنیزو او تاریخي موادو تحلیل په ترڅ کې څرګنده کړه چې د حمایه کوونکو سازمانونه د ټولنیز پرمختګ محصولات دي، خو د دې سازمانونو جوړښت د نندارچیانو نظم نه دی ښه کړی، بلکې د پراخو تاوتریخجنو پېښو لامل شوی دی. ژانګ زین (Zhang Xin) د شانګهای د

"Yiyuan Incident"په نامه یو بل حیرانوونکی فوټبالي تاوتریخوالي ثبت کړی. راپور څرګندوي چې شاوخوا ۲۴,۰۰۰ کسانو د لوبې لیدلو لپاره Yiyuan Stadium ته ورغلي وو. د لوبې د قضاوت پر غیرعادلانه فیصلو د Donghua ټیم د اعتراض په ترڅ کې ډله ییزه پرېښودنه وکړه، چې له دې وروسته نندارچیانو غوصه وشوده، مېوې او کثافات یې ډګر ته وغورځول، ځینې یې د ګول پوستونه مات کړل، او د لوبغالي شاوخوا بارونه هم زیانمن کړل. دا له تاوتریخوالي ډکه پېښه یوازې د فرانسوي کونسیسیون پولیسو د څو ساعتونو په اوږدو کې د وینو په تویولو سره کنټرول شوه(Bauer et al., 2016) . شي یان (Shi Yan) او ټیم یې د دې پدیدې د تیوریکي تحلیل او عملي کار په برخه کې مخکښ ګڼل کېږي. د دوی څېړنې ښیي چې د نندارچیانو تاوتریخوالی د یوې ټولنیزې ستونزې په توګه د ګډوډۍ او مثبتو اغېزو دواړه اړخونه لري.

د ورزش کوونکو ترمنځ د قواعدو سرغړونه او تاوتریخنې چلند

د ورزش کوونکو د تاوتریخوالي یوه اصلي موضوع د جنسیت رول دی، چې د تاوتریخوالي په تمایلاتو اغېزه لري. ژانګ دونګ (Zhang Dong) د پوهنتون د ورزشکارانو په منځ کې پراخې سروې ترسره کړې او موندلې یې دي چې د نارینه او ښځینه ورزشکارانو ترمنځ د تاوتریخوالي تمایل څرګند توپیر لري، چې نارینه ورزشکاران د تاوتریخوالي زیات تمایل لري. خو ژانګ د دې توپیر تر شا بنسټیزې علتونه نه دي څېړلي. برعکس، په ډګر کې د احساساتي حالت اغېزه د تاوتریخوالي د پېښو په وړاندوینه کې قوي ښودل شوې ده. هغه ورزشکاران چې منفي احساسات لکه قهر تجربه کوي، د قهرجن چلند ښودلو ته زیات چمتووالی لري او د مثبت مزاج لرونکو په پرتله قوي له تاوتریخوالي عکس العملونه ښیي. له نظریاتي لیدلورې، لي جینلونګ (Li Jinlong) د ورزشکارانو د تاوتریخوالي ټولنیز اهمیت څېړلی، او استدلال کوي چې ورزش د یو جوړ شوي "مچو(Macho)" نارینه کلتور څرګندوي. دا کلتور په ورزش ډګر کې د نارینه واکمنۍ ته دوام ورکوي، او د تاوتریخوالي چلند د نارینه ځواک او سرېټوب څرګندونه ګڼل کېږي. دغه کلتوري توقع د ورزش په تاریخ کې د ښځو د نرمۍ د ردولو لامل شوې ده، چې د ټولنیزو نمونو سره سم د ښځو د نارینه واکمنۍ لاندې پاتې کېدل منعکسوي. چاپېریالي عوامل هم د تاوتریخوالي په تمایلاتو اغېزه لري. لیو جین یو (Liu Jinyu) ښیي چې په فزیکي ډول سخت ورزشونو کې ورزشکاران د تاوتریخوالي لوړ تمایل لري نسبت هغو ورزشونو ته چې لږ فزیکي فشار لري. همدارنګه، د مستقیم فزیکي تماس یا سیالۍ لرونکي

ورزشونه د هغو ورزشونو په پرتله چې فزيکي شخړه پکې نشته، د تاوتريخوالي زياتوالي لامل گرځي. ژانگ چاو (Zhang Chao) د فيفا نړيوالي لوبې د قضيو په توگه وکارولې، ترڅو وښيي چې حتی په يوه ورزش کې هم تاوتريخوالی د وضعيت پر بنسټ توپير لري. مساوي ټيمونه چې نمرې يې نږدې وي، د فزيکي شخړو او د قضاوت شخړو له مخې د تاوتريخوالي زياتوالی ښيي. په ورته وخت کې، ټيمونه چې شا ته پاتې وي، د لړ مخکښ ټيمونو په پرتله د تاوتريخوالي زياتې تمايلات ښيي. ژانگ ژاو (Zhang Zhao) وړانديز کړی چې د لوبې وخت، د لوبغالي شرايط، د نندارچيانو فضا، هوا او د کور يا بهر وضعيت د ورزشکارانو د تاوتريخوالي چلند اغېزمنوي، که څه هم دا نظريات تر اوسه تفصيلي تحليل نه لري. په مقابل کې، وو يينگ (Wu Ying) د جنسيت توپير د تاوتريخوالي په اړه د څرگنديدو دعوه ننگوي. د کنټرول ډلې د تجربوي معلوماتو پر بنسټ، وو(wo) څرگندوي چې د نارينه ورزشکارانو د فزيکي تاوتريخوالي لوړ تمايل غلط فهم رامنځته کړی چې نارينه عموما ډير له تاوتريخوالي ډک دي. په حقيقت کې، ښځينه ورزشکاران د ځواکمن تاوتريخوالي لوړ ځواک ښيي، چې ښيي د جنسيتونو ترمنځ د تاوتريخوالي ټوليزه کچه د ځواکمن تاوتريخوالي په شمول متوازن کېدی شي.

د روزونکو، لوبغاړانو او اړونده کسانو ليدلوري

ليو روي (Liu Rui) د چين د مسلکي بسکتبال د تاريخ د ډله ييزو تاوتريخوالي پېښو ټولنيز تحليل کړی او څرگندوي چې ناسم قضاوت اکثره د ورزشکارانو او نندارچيانو ترمنځ د تاوتريخوالي محرک گرځي. لين کيونگ (Lin Qiong) د روزونکو له خوا د لفظي تاوتريخوالي اغېزې د کم عمر ورزشکارانو په شخصيت کې مطالعه کړې. څېړنه ښيي هغه ورزشکاران چې د روزونکو له سختو لفظي چلندونو سره مخ وي، ډير له تاوتريخوالي ډک شخصيتونه ترې جوړيږي او د سياليو پر مهال د غوصې څرگندونه په تاوتريخوالي بڼه کوي. د قضاوت معيارونو معياري کول او د لوبغاړانو مسلکي توب لوړول د ورزش د تاوتريخوالي کمولو غوره تدابير گڼل کېږي. يان هوی لونگ (Yan Huilong) د قضاوت، کوچينگ او رسنيو په گډون د ورزشي تاوتريخوالي علتونه څېړلي. هغه څرگندوي چې غير مسلکي لوبغاړن او د قضاوت تجهيزات ناکافي، د شخړو زياتوالی رامنځته کوي او تاوتريخوالی هڅوي. د مربيانو غيرعادلانه تورونه، د ورزشکارانو لفظي سپکول، او ناسم اشارې يا کړنې تاوتريخوالی زياتوي. همدارنگه، د ټولنيزو رسنيو شخصي او موضوعي وړاندې کول، او د رسمي تحقيقاتو

او اعلامیو ناپوره ترسره کول، د نورو له تاوتریخوالي ډکو پېښو سبب ګرځي. له ټولنیزو څېړنو سربېره، لیو جینتینګ (Liu Jinting) او کاو کانګ (Cao Cong) د ورزشي تاوتریخوالي علتونه د ورزش فزیولوژي او رواپوهنې له لیدلوري هم مطالعه کړي، چې د ستونزې د طبیعي علومو مهمه لار وړاندې کوي، خو دلته یې تفصیل نه وړاندې کېږي.

د ورزش او تاوتریخوالي اړیکې

د ورزش او تاوتریخوالي په اړه تر ټولو ډېره بحث شوې موضوع دا ده چې ایا ورزش د تاوتریخوالي د پېښو کچه کموي که زیاتوي، او آیا ورزشي تاوتریخوالی د ټولنیز امنیت لپاره مثبت یا منفي اغېزه لري. مثبت لیدلوري استدلال کوي چې ورزش کولی شي تاوتریخوالی کم کړي او کنټرول کړي. تر ټولو مشهور تیوري د "د فشار خوشې کولو "Safety Valve/نظریه ده. لیو شیان (Liu Xian) د دې تیوري پر بنسټ استدلال کوي چې ورزشي تاوتریخوالی د ټولنیزې ناخوښۍ د خوشې کولو وسیله ده او فشار په ورزش کې متمرکز کوي، چې د تاوتریخوالي کمولو او ټولنیز هوساینې لپاره اغېزمنه ده. زو شي (Zou Shi) د لرغونو او معاصرو المپیک لوبو مطالعه کړې، او څرګندوي چې ورزش د سیالیو پر مهال د دښمنۍ او ناخوښۍ د خوشې کولو لاره برابروي، چې د ټولنیزو تاوتریخوالو د کمولو سبب ګرځي، په ځانګړي ډول په اقتصادي ستونزمنو وختونو کې. همدارنګه، د المپیک پر مهال د دولتونو ترمنځ د جګړو درول ښایي د دې مانا ولري چې بهرني تاوتریخوالی بند شي ترڅو په ورزش ډګر کې کنټرول شوی تاوتریخوالی تجربه شي.

د ورزشي تاوتریخوالي د پدیدې لیدلوري

فلسفي لیدلوری: لیو ژین ران (Liu Xinran) استدلال کوي چې تاوتریخوالی د ژوند د فطري تاوتریخوالي ځواک څرګندونه ده، یوه طبیعي غریزه چې ټولنه یې د نظم د ساتلو لپاره محدودوي. ورزش د دې ناوړه تاوتریخوالي د تنظیم او د سیالۍ په بڼه بدلولو موثره وسیله ده، چې مخرب ځواک د ټولنیزې راحت او پرمختګ لپاره بدلوي .کلتوري او ټولنیز لیدلوری: تان هونګچون (Tan Hongchun) ورزشي تاوتریخوالی د کلتوري انساپوهنې په چوکاټ کې تحلیلوي. تاوتریخوالی د ټولنیزې حافظې ساتلو، د قهرمانۍ کیسې، او د ټولنیز نظم د ټینګولو لپاره کارول کېږي. د جنګ او تاوتریخوالي ډرامې په ځانګړو ورزشونو کې لکه بوکس او جنګي لوبو کې انعکاس مومي، او دا پدیدې د انساني ټولنې په فرهنګي بیان کې ځانګړې

ارزښت لري. ټولنیز او کلتوري اړخ د ټولنې مفهوم: د ټولنیز-کلتوري مفهوم هر څوک په خپله توګه درکوي. د کلان لید له مخې، ټولنه د بیولوژیکي او چاپېریالي اړیکو مجموعه ګڼل کېږي. په چین کې د "ټولنې" څو تعبیرونه شته. یوه رایج معنا دا ده چې ټولنه د خلکو له ډلې جوړ شوې مجموعه ده. ټولنه کولی شي د انساني ټولنې یوه طبقه هم وي، چې د ورته ځانګړتیاوو لرونکو خلکو له ډلې جوړه شوې وي. د بېلګې په توګه، د ټولنیز طبقه بندی "پورته طبقه" د ټولنې کلمې له لارې ښودل کېږي، چې د انساني ټولنې یوه ځانګړې طبقه ښیي. د دې ډلې دننه اړیکې متقابلې دي او د مشترکو اهدافو د ترلاسه کولو لپاره ترسره کېږي(Edwards, 2006). تاریخي لحاظه، د ټولنې کلمه د مذهبي او جشن مراسمو لپاره هم کارېدله، د بېلګې په توګه، په Meng Liang Luکې یادونه شوې: "د پوځي کمپونو او مانیو دفترونه چې خوشبو ورکوي ټولې ټولنې ترتیبوي، کوڅې د لیدو لپاره چمتو کېږي، او ګڼې ډلې راجلبېږي." همدارنګه، په Bai Tu Jiکې ویل شوي: "سږ کال ټولنه، آیا د تیر کال څخه ښه ده؟" دلته ټولنه د دودیزو جشنونو او مذهبي مراسمو فعالیتونه ښیي(Zhang, 2017). په محدودو معناوو کې، ټولنه یوازې د انساني ټولنې لپاره نه بلکې د هر ټولنیز ژوند د ډلو لپاره کارېدلی شي چې د کار ویش له مخې بېلابېلې طبقې رامنځته کېږي. د بېلګې په توګه، د وریښمو د ډلې دننه، یو الفا وریښم مشر دی چې د ډلې مشري کوي، غوره سرچینې لري، او د پریکړې واک لري. برعکس، ځینې ټیټې درجې غړي د تولیدي حقونو څخه بې برخې وي او د سختو فزیکي کارونو لکه ښکار مسؤلیت لري، چې تل د لوړ پوړو غړو ته لومړیتوب ورکوي(Edwards, 2006) .

ورزشي تاوتریخوالی

د ورزش تاوتریخوالی د بشپړ درک لپاره اړینه ده چې د دې ځانګړې څرګندونې وڅېړل شي. څېړونکو ورزشي تاوتریخوالی په درې اصلي ډولونو ویشلی دی: جګړه، زورونې(Bullying) ، او د قواعدو سرغړونه(Chen, 2018). د څو اړخیزو څېړنیزو لیدلورو له لارې، د دې پدیدې بشپړ او څو اړخیز تحلیل وړاندې کېږي.

د ورزشي تاوتریخوالي ډولونه

جګړه(Brawling): جګړه ممکن د لوبغاړو ترمنځ رامنځته شي، او چارواکي، روزونکي، یا نندارچیان هم په کې شامل وي. په ځینو هېوادونو کې، لکه برتانیا، د فوټبال هوولګانیزم (Football Hooliganism)ځانګړې ستونزه ګڼل کېږي. په آیسی هاکي کې جګړه تقریبا دودیزه شوې، ځکه چې د لوبغاړو د تیز رفتار سکیینګ او فزیکي تماس له امله تاوتریخوالي نښتې معمول دي. ځینې مدیران حتی جګړه د قواعدو برخه ګڼلې، او ګټونکی ممکن یوازې سپک جزا ترلاسه کړي(Rowe & Gilmour, 2010) . ټینسر (Tenser) څرګندوي چې نندارچیان د ورزش تاوتریخوالي نه وېروي، بلکې د نیمه‌ګړیو او ناسمو الفاظو په اړه اندېښمن وي. پوهان موافق دي چې دودیز نارینه توب د جسارت، واکمنې، جرئت، عزت، او خطر منلو سره تړاو لري، چې په ورزش او جګړه کې څرګندېږي(Rittweger, 2010) . زوروونه (Bullying): ځوروني په ورزش کې پراخې دي. کله ناکله فزیکي بڼه لري، لکه د نوي ټیم غړو مجبورول چې سخت تمرینونه وکړي. کله ناکله رواني بڼه لري، لکه د پخوانیو لوبغاړو له خوا د نویو لوبغاړو سپکاوی یا خجالت کول دي. ځینې ځوروني جنسي ځوروني هم شاملوي، چې اکثره پټ وي او راپور یې لږ ورکړل شوی وي (Taki, 2001). د دې رواجونو په ترڅ کې الکول هم کارول کېږي، او نوي غړي د مشرتابه د دود له مخې فشار ته راوړل کېږي. ځوروني شدید فزیکي، رواني، او ټولنیز زیانونه لري، لکه خپګان، شرم، ځان ته زیان رسول، او حتی ځان وژنه (Hamby, 2017). د قواعدو سرغړونه(Fouls) : په منظمو ورزشونو کې قواعد بنسټیز دي. دواړه ټیمونه باید قواعد مراعات کړي، او چارواکي یې عملي کوي. سرغړونه معمولا قصدي وي او هدف یې مخالف ته زیان رسول دي. څېړنې ښیي چې د سرغړونو او ټپونو ترمنځ اړیکه موجوده ده. د فوټبال، رګبي، او نورو ورزشونو په اړه عامه روغتیایي څېړنې سرغړونې د ټپونو سره تړلې ښیي(Gómez et al., 2008) . په برتانیا کې یوه څېړنه ښیي چې شاوخوا ۳۳٪ د نارینه وو رګبي ټپونه د سرغړونې له امله دي. سرغړونه په نارینه ورزشکارانو او تماس لرونکو ورزشونو کې ډېره عامه ده. د ګولډسټین (Goldstein) په نظر، د سیالۍ تمرکز لرونکي ورزشونه د بریا د هڅونې له امله د قانون ماتونې او سرغړونې دا خلي هڅونې رامنځته کوي(Li, 2021) . څېړونکي د والدینو، روزونکو، او د تاوتریخوالي د عادي کولو په اړه عملي سپارښتنې هم وړاندې کوي، لکه د الکول د کارونې محدودیت، د قواعدو احترام ښوونه، او د ځوانانو لپاره خوندي چاپېریالونه برابرول(Bailey, 2006).

موندنې

ورزشي تاوتریخوالی یوازې د انفرادي یا اتفاقي پېښې په توګه نه لیدل کېږي، بلکې د انساني ټولنیز چلند او فرهنګي جوړښت یوه نه جلا کېدونکې برخه ده. دا تاوتریخوالی د ټولنې د اخلاقي، تاریخي او فرهنګي ارزښتونو سره نښتی دی او د لوبغاړو، نندارچیانو او ټولنې ترمنځ اړیکې څرګندوي. په ورزش کې تاوتریخوالی د ټولنیزو پروسو انعکاس دی، چې د ملي هویت د جوړښت، د اخلاقي پرمختګ او د ټولنیز نظم د ساتنې لپاره اهمیت لري. لوبغاړي د فزیکي تماس او سیالۍ په لوبو کې د تاوتریخوالي عمده سرچینه ده. د جنسي توپیر، فرهنګي توقعاتو او چاپېریالي شرایطو له مخې د لوبغاړو تاوتریخوالی توپیر لري، خو د لوبې پر مهال د لوبغاړو عاطفي حالت په شدت او څرګندېدو کې مهم اغېز لري. نندارچیان د جمعي چلند له مخې تاوتریخوالی زیاتوي، په ځانګړې ډول کله چې د لوبې پر جریان ناخوښي یا د قضاوت ناسم تاثر رامنځته شي. روزونکي، لوبغاړان او رسنۍ د لوبغاړو او ننداړچیانو د چلند تنظیم او د قواعدو د تطبیق له لارې د تاوتریخوالي د کمولو یا پراختیا مسؤلیت لري. چاپېریالي او موقعیتي شرایط د تاوتریخوالي شدت په ورزش کې مهم اغېز لري. د لوبې ډول، شدت، د ننداړچیانو فضا، د کوربه یا میلمه حالت، د هوا شرایط او د لوبې نمرې د تاوتریخوالي په څرګندېدو مستقیم رول لري. په تماس لرونکو ورزشونو کې د تاوتریخوالي کچه لوړه ده، په داسې حال کې چې په غیر تماس لرونکو ورزشونو کې ټیټه پاتې کېږي. فرهنګي او ملي اړخونه ښیي چې ورزشي تاوتریخوالی د ملي هویت د ودې او د ټولنیز نظم د ساتنې لپاره یوه غیر مستقیمه وسیله ده. د ورزش له لارې د فزیکي ځواک، نظم او سیالۍ روزنه نه یوازې د ملي مقاومت او زغم سبب ګرځي، بلکې د اخلاقي او ټولنیز پرمختګ لپاره هم بنسټ برابروي. په مقابل کې، بې ځایه شوی یا سوداګریز شوی تاوتریخوالی د ټولنیزو اخلاقو او تمدن کمزوري کولای شي او د ټولنیزو شخړو د زیاتوالي لامل ګرځي. رواني او عاطفي اړخونه څرګندوي چې تاوتریخوالی د انساني طبیعي ځواک یوه برخه ده، چې په ورزش کې د خوندي، کنټرول شوي او تنظیم شوي لارې د خوشې کولو فرصت برابروي. ننداړچیان د تاوتریخوالي جذابیت د عاطفي خوشې کولو له لارې تجربه کوي، نه د تاوتریخوالي د خپل طبیعي قوت له امله. د ورزش ډګر د انسانانو لپاره د منظم او تمدني لارې یوه ډګر دی، چې د انرژۍ او رواني فشار سالمه خوشې کول او د ټولنیزو کشمکشونو کنټرول ممکن کوي. ورزش د تاوتریخوالي د مثبت مدیریت، د ټولنیز نظم د ساتنې او د رواني انرژۍ د سالمې خوشې کولو یوه علمي او تمدني وسیله ده. د تاوتریخوالي

ناسم مدیریت یا سوداګریز کول د ټولنیزو شخړو، اخلاقو ګډوډۍ او د تمدن کمزورۍ لامل ګرځي. د ورزشي تاوتریخوالي د اصولو پوهه او موثره مدیریت د ټولنیز ثبات، ملي ودې او د لوبغاړو شخصي ودې لپاره ضروري دی.

مناقشه او پایله

مناقشه

دا څېړنه د ورزشي تاوتریخوالي پېچلې پدیدې د ټولنیزو-کلتوري چوکاټ دننه څېړلې دي، او د فلسفې، انسانپوهنې، او تاریخ له لیدلورو یې ژور تحلیل کړی دی. موندنې څرګندوي چې ورزشي تاوتریخوالی یوازې انفرادي یا اتفاقي پېښه نه ده، بلکې د انساني ټولنیز چلند یوه نه جلا کېدونکې برخه ده چې د ملي هویت، اخلاقي پرمختګ، او ټولنیز نظم سره مستقیم تړاو لري. موندنې ښیي په هغه ټولنو کې چې ورزش ته لوړ ارزښت ورکول کېږي، د زغم، نظم، او ګډ ویاړ روحیه پیاوړې کېږي، او د فزیکي ځواک روزنه د اخلاقي او ټولنیز پرمختګ سره نښلي. دا نتیجه د Liu Xinran (2018) د نظر سره همغږي لري، چې تاوتریخوالی د انساني فطرت یوه طبیعي برخه ده، خو په ورزش کې د سالمې سیالۍ په بڼه بدلولای شي، چې هم د فرد رواني پرمختګ ته او هم د ټولنې ثبات ته ګټه رسوي. Rowe & Gilmour (2010) هم څرګندوي چې په تماس لرونکو لوبو کې جګړې د ملي رقابت او ورزشي دود یوه نه جلا کېدونکې برخه ده، او دا د ملي هویت د رامنځته کولو فرهنګي میکانیزم په توګه عمل کوي. Tan (2019) دHongchun فرهنګي انسانپوهنې له لیدلوري ورزشي تاوتریخوالی د ټولنیزې حافظې ساتلو او د قهرماني اسطورو په بڼه تحلیل کوي، چې د ملي هویت د ژوندي ساتلو یوه وسیله ده. مطالعه څرګندوي چې رسنۍ د ورزشي تاوتریخوالي ماهیت بدل کړی دی، څکه د نندارچیانو د جذب او اقتصادي ګټو لپاره ځینې وختونه پېښې غټې یا ښکلې ښودل کېږي (Bauer et al, 2016). Song Kai(2016)د چین د فوټبال او فوتسال د نندارچیانو د تاوتریخوالي تاریخي پېښو ته اشاره کوي، چې د لوبې پر جریان، قضاوت، او ټولنیز فشار تړاو لري. په ورته ډول، Smithاو Weinstein & Smith Wiesenthal(2013) ښیي چې رسنۍ او سوداګریز فشارونه د تاوتریخوالي د عادي کېدو او پراختیا سبب ګرځي، چې د ټولنیز اخلاقو ګډوډۍ لامل کېږي.

رواني او عاطفي اړخونه څرګندوي چې نندارچیان د تاوتریخوالي جذابیت د هیجان، احساساتي کېدلو ، اوپه سیالۍ کې هیجان تجربه کوي(Rittweger, 2010). څرګندوي چې په تماس لرونکو لوبو کې د سړیانو دودیزه سختۍ او شجاعت د تاوتریخوالي د منلو کلتوري چوکاټ رامنځته کوي. د رواني او عاطفي اړخونو دا مطالعه د Liu Xian (2010)د ”خوندي فشار وارد کولو” نظریې سره سمون لري چې ورزش د ټولنیز فشار د کنټرول او تاوتریخوالي رامنځته کولو وسیله ګڼل کېږي (Zou Shi, 2015. هم څرګندوي چې د لرغونو او معاصر المپیک لوبو تجربه ښیي ورزش د ټولنیزو تاوتریخوالي پېښو د مخنیوي او ټولنیز هوساینې د ساتلو لپاره اغېزمنه لاره ده. د چاپېریالي او موقعیتي شرایطو اغېز هم څرګند دی، څکه د لوبې ډول، شدت، د نندارچیانو فضا، د کوربه یا میلمه حالت، د هوا شرایط او د لوبې نمرې د تاوتریخوالي په څرګندېدو مستقیم رول لري .(Zhang Chao, 2018; Zhang Zhao, 2018) دا موندنې د Liu Jinyu (2018)او Wu Ying (2018) د څېړنو سره همغږي لري، چې ښیي وضعیت، فزیکي تماس، د لوبغاړو امتیازات او رواني فشارونه د تاوتریخوالي د شدت په تنظیم کې مهم رول لري. فرهنګي او ملي اړخونه ښیي چې ورزشي تاوتریخوالی د ملي هویت د ودې او د ټولنیز نظم د ساتنې لپاره یوه غیر مستقیمه وسیله ده. د ورزش له لارې د فزیکي څواک، نظم، او سیالۍ روزنه نه یوازې د ملي مقاومت سبب ګرځي، بلکې د اخلاقي پرمختګ لپاره هم فرصت برابروي (Chen, 2018). ورزش د عصري ټولنې لپاره یوه منظمه او تمدني وسیله ده چې انساني تاوتریخوالی له زیان رسوونکو لارو څخه کلتوري او ټولنیز کوي. ورزش د ټولنیز ثبات، ملي ودې، او د لوبغاړو رواني وده تضمینوي. د تاوتریخوالي ناسم مدیریت یا سوداګریز کول د ټولنیزو شخړو، اخلاقي ګډوډۍ او د تمدن کمزورۍ لامل ګرځي، په داسې حال کې چې د ورزشي تاوتریخوالي پوهه او مدیریت د ټولنیز نظم او انساني رواني انرژۍ د مثبت او تمدني کارونې تضمین کوي.

پایله

دا څېړنه څرګندوي چې ورزش د انساني ټولنیز پرمختګ یوه مهمه وسیله ده، چې د فرد فزیکي ځواک، نظم، او صبر پیاوړی کوي، او همزمان د ټولنې په اخلاقي او رواني ودې کې ونډه لري. ورزش د تاوتریخوالي یوه طبیعي برخه په منظمه، خوندي، او کنټرول شوې بڼه جذبوي، چې د ټولنیز ثبات، ملي هویت، او د افرادو ترمنځ همغږۍ د ودې لپاره مرسته کوي. د ورزش له لارې تاوتریخوالی د ټولنیز فشار وارد کولو او رواني انرژۍ د سالمې مدیریت وسیله ګرځي، چې د خلکو د خپل ځان پوهه، ټولنیز احساس، او د اخلاقو درک لوړوي. موندنې ښيي چې تاوتریخوالی په انساني فطرت کې ریښې لري، خو د چاپېریالي شرایطو، د لوبې ډول، د نمرې توپیر، د لوبغاړو رواني حالت، او د ټولنیز فشارونو په شدت اغېزه کوي او بڼه یې بدلېږي. ورزش د دې انرژۍ د کنټرول او مثبت مدیریت لپاره یوه تمدني او کلتوري لار برابروي، چې د افرادو د ځان پوهاوي، ټولنیز زغم، او د سیالۍ د اخلاقو په وده کې مهم رول لري. ورزش نه یوازې د فزیکي ځواک د پیاوړتیا وسیله ده، بلکې د ټولنیز او ملي هویت د ودې، د ګډو اخلاقو د رامنځته کولو، او د ټولنیزې همغږۍ د ټینګښت لپاره یوه اغېزمنه لاره ده. د تاوتریخوالي مدیریت د ورزش د مثبتې اغېزې لپاره اړین دی، ځکه که دا انرژي بې ځایه، سوداګریز، یا غیر تنظیم شوې پاتې شي، د ټولنیزو اخلاقو ګډوډي، د نندارچیانو د جذب غیر متوازن تاثیر، او د ټولنیزو شخړو د زیاتوالي سبب ګرځي. دا څېړنه څرګندوي چې ورزش د ټولنیز پرمختګ، اخلاقي ودې، او رواني توازن لپاره حیاتي رول لري، د تاوتریخوالي د فطري ځانګړتیاوو منل او مثبت مدیریت ته زمینه برابروي، او د خلکو د ځان پوهې، ملي هویت، او ټولنیزې همغږۍ په لوړولو کې مستقیمه اغېزه لري. د ورزش له لارې تاوتریخوالی نه یوازې د ټولنیز نظم د ساتنې وسیله ده، بلکې د فرد د ذهني ځواک، مقاومت، او د ګډو ارزښتونو د ودې یوه حیاتي برخه هم ګڼل کېږي.

وړاندیزونه

۱: د بدني روزنې ریاست څخه په درنښت هیله کیږي د ورزشي تاوتریخوالي د څارنې او ثبت سیستم جوړ کړي، ترڅو پرېنسټ یې د مخنیوي عملي او علمي تدابیر ونیول شي.

۲: د المپیک او بدني روزنې ریاست د د تاوتریخوالي د کنټرول لپاره روزنیز پروګرامونه په لار واچوي، ترڅو لوبغاړو، روزونکي او مسؤلین داسې وروزل شي چې په وخت سره تاوتریخوالی کنټرول کړي.

اخځلیکونه

Anderson, S. A. (2010). Enforcement Approach to Coercion, The. *J. Ethics & Soc. Phil.*, *5*, i. http://heinonline.org/hol-cgi-bin/get_pdf.cgi?handle=hein.journals/jetshy5&section=5

Bailey, R. (2006). Physical education and sport in schools: A review of benefits and outcomes. *Journal of School Health*, *76*(8), 397–401. https://doi.org/10.1111/j.1746-1561.2006.00132.x

Bauer, M., Blattman, C., Chytilová, J., Henrich, J., Miguel, E., & Mitts, T. (2016). Can war foster cooperation? *Journal of Economic Perspectives*, *30*(3), 249–274. https://doi.org/10.1257/jep.30.3.249

Brien, K. O. (2013). The association between sports participation, alcohol use and aggression and violence: A systematic review. *Journal of Science and Medicine in Sport*, *January 2018*. https://doi.org/10.1016/j.jsams.2013.03.011

Chen, G. M. (2018). Feminist Approaches to Media Theory and Research. In *Feminist Approaches to Media Theory and Research* (Issue July). https://doi.org/10.1007/978-3-319-90838-0

Edwards, N. C. (2006). School Facılıtıes And Student Achıevement: Student Perspectıves On The Connectıon Between The Urban Learnıng Envıronment And Student Motıvatıon And Performance. In *Global Shadows: Africa in the Neoliberal World Order* (Vol. 44, Issue 1959). http://apps.webofknowledge.com/full_record.do?product=WOS&search_mode=GeneralSearch&qid=3&SID=C2rQOKanALYXJBpSIGW&page=2&doc=17

Filley, C. M., Price, B. H., Nell, V., Antoinette, T., Morgan, A. S., Bresnahan, J. F., Pincus, J. H., Gelbort, M. M., Weissberg, M., & Kelly, J. P. (2001). Toward an understanding of violence: Neurobehavioral aspects of unwarranted physical aggression: Aspen neurobehavioral conference consensus statement. *Neuropsychiatry, Neuropsychology and Behavioral Neurology*, *14*(1), 1–14.

FUENTES, A. (2004). It's Not All Sex and Violence: Integrated Anthropology and the Role of Cooperation and Social Complexity in Human Evolution. *American Anthropologist*, *106*(4), 710–718. https://doi.org/10.1525/aa.2004.106.4.710

Gómez, M. Á., Lorenzo, A., Sampaio, J., Ibáñez, S. J., & Ortega, E. (2008).

Game-related statistics that discriminated winning and losing teams from the Spanish Men's Professional Basketball Teams. *Collegium Antropologicum*, *32*(2), 451–456.

Hamby, S. (2017). On defining violence, and why it matters. *Psychology of Violence*, *7*(2), 167–180. https://doi.org/10.1037/vio0000117

Horowitz, D. L. (1998). Structure and Strategy in Ethnic Conflict. *Annual World Bank Conference on Development Economics*, *January*, 42. http://journal.unair.ac.id/download-fullpapers-ln522cc87c61full.pdf

Kersting, X. A. K., Hirsch, S., & Steinert, T. (2019). Physical harm and death in the context of coercive measures in psychiatric patients: A systematic review. *Frontiers in Psychiatry*, *10*(JUN). https://doi.org/10.3389/fpsyt.2019.00400

Li, Y. (2021). Construction of intelligent campus tennis players' body data monitoring and injury warning system based on data fusion. *Revista Brasileira de Medicina Do Esporte*, *27*(Special issue 2), 46–49. https://doi.org/10.1590/1517-8692202127022021_0018

Rittweger, J. (2010). Vibration as an exercise modality: How it may work, and what its potential might be. *European Journal of Applied Physiology*, *108*(5), 877–904. https://doi.org/10.1007/s00421-009-1303-3

Rowe, D., & Gilmour, C. (2010). Sport, media, and consumption in Asia: A merchandised milieu. *American Behavioral Scientist*, *53*(10), 1530–1548. https://doi.org/10.1177/0002764210368083

Taki, M. (2001). Japanese School Bullying : Ijime. *National Institute for Educational Policy Reserach in Japan*, *1993*, 1–11.

Zhang, Y. (2017). Current Status and Prospect of College Physical Education Reform from the Perspective of Humanity. *Proceedings of the 2016 7th International Conference on Education, Management, Computer and Medicine (EMCM 2016)*, *59*(Emcm 2016), 988–992. https://doi.org/10.2991/emcm-16.2017.189